

**LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJOS DĖL KLAUSIMŲ, SVARSTOMŲ
2019 M. BALANDŽIO 9 D. EUROPOS SĄJUNGOS BENDRŲJŲ REIKALŲ TARYBOS IR
SPECIALIOSIOS BENDRŲJŲ REIKALŲ TARYBOS (50 STRAIPSNIS) IR
2019 M. BALANDŽIO 10 D. EUROPOS VADOVŲ TARYBOS (50 STRAIPSNIS)
POSĖDŽIUOSE.**

2019 m. balandžio 9 d. ES Bendrųjų reikalų tarybos (BRT) posėdis

Bendrųjų reikalų taryboje vyks diskusijos dėl 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos, Taryba tvirtins išvadas remiantis diskusiniu dokumentu „Darni Europa iki 2030 m.“, toliau bus nagrinėjamos teisinės sistemos reformos Lenkijoje ir Vengrijoje – vyks esamos padėties aptarimai. BRT pietų metu vyks diskusija dėl artėjančių Europos Parlamento rinkimų.

2021–2027 m. Daugiamečių finansinė programa

Tarybai pirmininkaujanti Rumunija (toliau – Pirm.) tęsia diskusijas tiek ekspertų, tiek politinių lygmeniu dėl naujos ES daugiamečių finansinės programos (toliau – DFP), siekdama supaprastinti derybų paketą, parengtą AT Pirm. metu. Iki birželio mėn. planuojama parengti supaprastintą derybų paketo versiją, kuri būtų teikiama vadovų diskusijoms birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos metu. BRT posėdyje Pirm. pristatys pasiektą pažangą derybose su Europos Parlamentu dėl DFP sektorialių teisės aktų pasiūlymų.

Pirm. dokumentas dėl planuojamų temų/klausimų ministrų diskusijai dar negautas. Gavus dokumentą bus atnaujinta LR pozicija.

Lietuvos pozicija: svarbu ne tik derybų paketo supaprastinimas, bet ir visapusiškas valstybių narių pozicijų atspindėjimas derybų paketo tekste. Lietuvai svarbiausi klausimai – tai laipsniško, o ne staigaus, paramos mažėjimo įtvirtinimas Sanglaudos politikoje (įtraukiant atitinkamas „*safety-net*“ nuostatas tokiems regionams, kaip Lietuva), išorinė tiesioginių išmokų konvergencija (įtraukiant nuostatą, numatančią aiškų minimalių tiesioginių išmokų dydį ES 2027 m.) ir adekvatus kaimo plėtros finansavimas.

Lietuvos pozicija bus patikslinta darbo tvarka, gavus diskusijai skirtus dokumentus.

Išvados dėl diskusijoms skirtą dokumentą „Darni Europa – iki 2030 m.“

Reaguodama į Europos Komisijos (toliau – EK) parengtą dokumentą dėl Europos ateities „Darni Europa – iki 2030 m.“, Pirm. parengė Tarybos išvadų projektą „Link dar darnesnės sąjungos“. Išvadų projekte pabrėžiama svarba paspartinti Darbotvarkės 2030 įgyvendinimą, nes tai prisidėtų prie demokratijos stiprinimo, modernios ir dinamiškos ekonomikos kūrimo, gyvenimo standartų gerinimo ir atskirties mažinimo, atsižvelgiant į mūsų planetos galimybes ir siekiant gerovės užtikrinimo ateities kartoms. Pabrėžiama, kad ES turi išlikti pasauline darnaus vystymosi lydere.

Išvadų projekte EK raginama imtis ambicingų veiksmų, kurie padėtų ES lygiu įgyvendinti Darbotvarkę 2030, o valstybės narės raginamos imtis aktyvesnių veiksmų tiek ES viduje, tiek išorėje. Patvirtinami anksčiau Tarybos išvadose įtvirtinti įsipareigojimai 2019 m. parengti Darbotvarkės 2030 įgyvendinimo strategiją.

Lietuvos pozicija: pritariame Tarybos išvadų projektui, siekiui paspartinti Darbotvarkės 2030 įgyvendinimą. Tikimės, kad EK nedelsdama pateiks detalius pasiūlymus dėl strategijos turinio ir jos parengimo grafiko. Įgyvendinimo veiksmai turi būti ambicingi, bet tuo pačiu remtis ES bei valstybių narių patirtimi, pasiekimais ir egzistuojančiomis geriausiomis praktikomis. Manome, kad ES

reikalingas ilgojo laikotarpio strateginis dokumentas. Pritariame būtinybei stiprinti įvairių politikos sričių ir vidaus bei išorės veiksmų suderinamumą.

Sąjungos vertybės. Vengrija / pagrįstas pasiūlymas pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį

Balandžio 9 d. BRT bus aptarta situacija dėl pagarbos Sąjungos vertybėms Vengrijoje. Ši klausimą į BRT darbotvarkę nuspręsta įtraukti po kovo 13 d. COREPER II posėdžio diskusijų, pasiūlius Danijai. Pasiūlymą parėmė vadinamosios teisinės valstybės draugų grupės nariai (13 valstybių narių).

Situacija dėl pagarbos ES vertybėms Vengrijoje paskutinį kartą aptarta 2019 m. vasario 19 d. BRT. Tuomet Pirmininkaujanti šalis informavo, kad EP ir toliau siekia dalyvauti 7 str. procese dėl Vengrijos. Komisijos viceprezidentas F. Timmermans išreiškė susirūpinimą dėl situacijos Vengrijoje, ypač dėl pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių apsaugos, korupcijos, romų teisių, pilietinės visuomenės ir žiniasklaidos laisvių ribojimo, teismų sistemos, akademinės laisvės suvaržymų (didesnioji dalis Europos Centrinio universiteto programų iškeliama į Vieną). Taip pat Komisija išreiškė nepasitenkinimą Vengrijos vyriausybės organizuojamomis kampanijomis prieš ES. Komisijos nuomonę palaikė 12 ES valstybių narių, jos pasisakė už galimų Vengrijos klausymų organizavimą.

2018 m. rugsėjo 12 d. EP priėmė rezoliuciją dėl padėties Vengrijoje pagal ES sutarties 7 str. 1 d. - tai beprecedentis atvejis, kadangi pirmą kartą dėl 7 str. iniciavimo balsavo Europos Parlamentas. Rezoliucijoje perspėjama, kad Vengrijos veiksmai kelia „sistemine grėsmę“ bloko pamatinėms demokratinėms vertybėms. Reiškiamas susirūpinimas dėl Vengrijos teismų nepriklausomybės, korupcijos, raiškos laisvės, akademinės laisvės, religinės laisvės ir mažumų bei pabėgėlių teisių. Rezoliucijoje kreipiamasi į Tarybą raginant įvertinus padėtį šalyje parengti Vengrijai atitinkamas rekomendacijas pagal ESS 7(1) str. Prieš balsavimą Vengrija išplatino poziciją dėl balsavimo taisyklių EP – siekė susilaikysiančiųjų įskaiciavimo, skaičiuojant reikalingą 2/3 balsavusiųjų daugumą. Balsavime susilaikiusių balsai nebuvo įskaiciuoti, konstatuota reikalinga 2/3 kvalifikuota dauguma. Dėl to rugsėjo 17 d. Vengrijos vyriausybė kreipėsi į ES Teisingumo Teismą, kvestionuodama priimtos EP rezoliucijos teisėtumą. Dėl tolesnio proceso pagal ESS 7 str. 1 d. organizavimo sprendžia Taryba. Ji gali svarstyti ir spręsti dėl Vengrijos klausymų organizavimo, nelaukiant Teismo sprendimo, tačiau Teismui pripažinus EP priimtą sprendimą neteisėtu, bet kokie Tarybos veiksmai neturėtų teisinio pagrindo. Kol kas Vengrijos klausymai Taryboje nevyko, Komisija pateikė Tarybai informaciją apie Vengrijos ES teisės pažeidimų bylas, kurios sudaro didžiąją dalį EP pagrįsto pasiūlymo, tačiau nesiima kaltintojo prieš Vengriją vaidmens. Ar tokio vaidmens gali imtis EP, kyla daug nesutarimų Taryboje, valstybės nenori, kad EP kištųsi į jos veiklą.

Lietuvos pozicija: stebime situaciją Vengrijoje bei jos dialogą su ES institucijomis. Procedūra pagal ES sutarties 7 straipsnį iniciuota Europos Parlamento yra beprecedentė. Be to, ji yra politinio pobūdžio, todėl tolesnio proceso metu itin svarbu užtikrinti procedūros skaidrumą ir ES institucijų balansą. Tikimės, kad konstruktyvaus dialogo metu pavyks rasti abiem pusėms priimtinus sprendimus, kurie užtikrintų pagarbą Sąjungos vertybėms Vengrijoje.

Teisinė valstybė Lenkijoje / pagrįstas pasiūlymas pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį

Balandžio 9 d. BRT Lenkijos klausymai nenumatyti, tačiau bus aptarta situacija dėl teisinės valstybės principų įgyvendinimo Lenkijoje. Kovo 13 d. COREPER II posėdžio metu Danija pasiūlė įtraukti situacijos Lenkijoje aptarimą į balandžio 9 d. BRT darbotvarkę. Pasiūlymą parėmė vadinamosios teisinės valstybės draugų grupės nariai (13 valstybių narių). Lenkija tokį pasiūlymą

kritikavo, motyvuodama tuo, jog šiuo metu nėra pagrindo diskusijai bei siūlydama palaukti ESTT sprendimo bei EP rinkimų pabaigos. Nepaisant to, klausimas vis tiek įtrauktas į Tarybos darbotvarkę.

Paskutinį kartą situacija dėl teisės viršenybės Lenkijoje pristatyta 2019 m. vasario 19 d. BRT. Tuomet Komisija teigiamai įvertino Lenkijos Aukščiausiojo teismo įstatymo pakeitimus vykdančias ESTT paskirtas laikinas apsaugos priemones, tačiau pažymėjo, kad išlieka susirūpinimas dėl kitų klausimų: dėl teisėjų, kurie išleisti į pensiją nuo ESTT priemonių paskyrimo iki reikiamų įstatymų pakeitimų Lenkijoje, išimtinės apeliacijos apimtys, Lenkijos Konstitucinio Teismo sprendimų paskelbimo ir įgyvendinimo, Prezidento diskrecijos sprendžiant teisėjų įgaliojimų pratęsimą ir atšaukimą, Nacionalinės teismų tarybos funkcijų ir kt. Komisija pažymėjo esanti pasirengusi tolesniam dialogui, tačiau neketinanti atsiimti ieškinio iš ESTT. Tokią Komisijos poziciją parėmė 12 valstybių narių (DE, FR, BE, SE, NL, DK, ESP, FI, SI, LU, IE, PT), jos pasisakė už tolesnį proceso pagal 7 str. tęsimą Lenkijai.

Lietuvos pozicija: išliekame suinteresuoti konstruktyviu Komisijos ir Lenkijos dialogu. Prasidėjęs Teismo procesas neužkerta kelio tolesniam šalių dialogui. Tikimės, kad tolesnėmis abiejų pusių pastangomis pavyks išvengti ES skaldančio balsavimo Taryboje.

**Pasirengimas 2019 m. balandžio 9 d. specialiosios (50 str.) BRT posėdžiui ir 2019 m. balandžio 10 d. specialiosios (50 str.) EVT posėdžiui
Naujausi įvykiai po Jungtinės Karalystės pranešimo pagal ES sutarties 50 str.**

Kovo 29 dieną Jungtinės Karalystės Bendruomenių rūmai trečią kartą balsavo dėl JK išstojimo iš ES susitarimo ir vėl jam nepritarė rezultatu 286 už ir 344 prieš. Atsižvelgdamas į tai, Europos Vadovų Tarybos pirmininkas nusprendė surengti **skubų neeilinį EVT posėdį balandžio 10 dieną**, kuriame bus sprendžiama dėl tolimesnių žingsnių. Remiantis ankstesniu EVT sprendimu, priimtu š.m. kovo 22 dieną, paskutinė JK narystės Europos Sąjungoje diena yra balandžio 12 diena. Jei JK prašytų papildomo pratęsimo, ji turės rengti Europos Parlamento rinkimus, vyksiančius gegužės 23-26 dienomis. (Balandžio 11 d. yra paskutinė diena JK apsispręsti surengti Europos parlamento rinkimus.)

Kovo 21-22 d. vykusio specialioji (50 str.) EVT buvo pratęsusio derybų laikotarpį (50 str.) iki 2019 m. gegužės 22 d. su sąlyga, kad Išstojimo sutartis JK parlamente bus ratifikuota iki kovo 29 d. Kadangi ji nebuvo ratifikuota, pratęsimas galioja tik iki balandžio 12 d. EVT kovo 21 d. taip pat patvirtino Strasbūre kovo 11 d. sutartas ES papildomas garantijas dėl stabilumą užtikrinančio sprendimo (*backstopo*) laikinumo, pakartojo, kad Išstojimo sutartis nebus atidaroma, kad būtina tęsti pasiruošimą visiems Brexit scenarijams.

Tikėtina, kad **ilgesnio nei iki gegužės 22 d. derybų laikotarpio pratęsimo klausimas bus vienas pagrindinių (50 str.) Europos Vadovų Tarybos darbotvarkės klausimų**. Pakartotinam derybų laikotarpio (50 str.) pratęsimui reikalingas visų ES valstybių narių pritarimas (vienbalsiškumas). Reikalingas motyvuotas JK pusės prašymas ir paaiškinimas dėl tolimesnių žingsnių. Svarbus faktorius pratęsimo trukmei - liepos 1 d. į darbą renkasi naujai išrinktas Europos Parlamentas.

Lietuvoje iki balandžio 12 d. planuojama **užbaigti pasirengimo darbus galimam JK išstojimui iš ES be susitarimo**. Seimas skubos tvarka svarsto Vyriausybės pateiktus **19 keistinių įstatymų projektų**. Įstatymų projektų paketas apima švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos, mokesčių, konsulinės ir kitas sritis. Seimo plenariniame posėdyje įstatymai bus svarstomi balandžio 9 dieną, tvirtinami - balandžio 11 d. Įstatymų pakeitimai leis sušvelninti JK pasitraukimo iš ES be susitarimo

padarinius, padės užtikrinti abiejų šalių piliečių teises ir verslo lūkesčius. Projektai numato britams supaprastintą pagrindą leidimui gyventi Lietuvoje, teisę paprasčiau naudotis socialinės apsaugos sistema, pereinamuosius laikotarpius, susijusius su darbu, studijomis, profesijų pripažinimu. JK ir jos piliečiams siūloma taikyti lengvatas, susijusias su pelno ir gyventojų pajamų mokesčiais, atleisti nuo kai kurių valstybės rinkliavų.

Lietuvos pozicija:

Lietuva suinteresuota, kad įsigaliojūt suderėta JK išstojimo iš ES sutartis, kurioje fiksuotos Lietuvai svarbios nuostatos dėl Lietuvos (ir ES) piliečių teisių apsaugos JK ir dėl JK finansinių įsipareigojimų. Išstojimo sutarties įsigaliojimas užtikrintų, kad nebus staigaus pokyčio ES-JK santykiuose nuo JK išstojimo dienos (nes įsigalios pereinamasis laikotarpis). Tai suteiktų teisinio aiškumo Lietuvos piliečiams ir verslui.

JK Išstojimo iš ES sutarties įsigaliojimas leistų pradėti derybas dėl plačios ir ambicingos ES-JK bendradarbiavimo sutarties, kuri leistų ateityje išlaikyti JK kuo arčiau ES visose pagrindinėse srityse – ekonominiame bendradarbiavime, išorinio ir vidaus saugumo srityse, taip pat sudarant ES-JK sektorinius susitarimus kitose srityse – transporto, socialinėje, ir kt.

Lietuva suinteresuota, kad būtų išvengta Nesusitarimo scenarijaus, nes tai reikštų ES-JK santykių krizę, tikėtina stipriai pablogintų ateities bendradarbiavimo perspektyvas.

Atsižvelgiant į aukščiau įvardintus strateginius Lietuvos interesus, Lietuva neprieštarautų ES-JK derybų pagal ES sutarties 50 str. termino pratęsimui po gegužės 22 d., atidedant JK išstojimo iš ES datą, jei būtų užtikrinta visų ES piliečių teisė balsuoti Europos parlamento rinkimuose ir sklandus ES institucijų veikimas.

Prireikus galutinę Lietuvos poziciją bus derinama darbo tvarka, gavus papildomus dokumentus (EVT išvadų ar sprendimo projektą).

Albinas Zananavičius
 Viceministras
 2019-04-02